

***Raport z inwentaryzacji ornitologicznej i chiropterologicznej
potencjalnych siedlisk gatunków chronionych
w dwóch budynkach na terenie gminy Główny***

Autorzy:

mgr Magdalena Jędro

mgr Grzegorz Jędro

mgr Konrad Bidziński

mgr Martyna Jankowska-Jarek

Spis treści

1. Cel ekspertyzy	3
3. Podstawa prawna	3
4. Opis budynków objętych termomodernizacją.....	5
5. Metodyka badań.....	6
6. Wyniki inwentaryzacji.....	6
7. Zalecenia.....	10
9. Bibliografia.....	12

1. Cel ekspertyzy

Celem niniejszej ekspertyzy jest przedstawienie wyników kontroli terenowej, w której dokonano rozeznania istniejących i potencjalnych siedlisk (istniejących szczelin, załomów, półek itp.) mogących stanowić dogodne miejsce do założenia gniazd oraz wykrycie ewentualnych pozostałości po lęgach i bytności gatunków chronionych (np. stwierdzenie martwych osobników, obecność odchodów ptaków, obecność piór ptaków, pozostałości po gniazdach ptasich, wytłuszczenia na murach po ogonach itp.) oraz siedlisk letnich lub zimowych nietoperzy w dwóch budynkach – świetlicy wiejskiej w Klęcinie (działka 255 obręb Klęcino) i budynku byłego ośrodka zdrowia w Głowczycach (działka 614 obręb Głowczyce)

3. Podstawa prawna

W stosunku do dziko żyjących zwierząt objętych ochroną zgodnie z §6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 poz. 2183, z późn. zm.) obowiązuje zakaz niszczenia ich siedlisk i ostoi. Z tego powodu wszelkie prace ograniczające dostęp do miejsc ich regularnego występowania i rozrodu należy traktować jako niszczenie miejsc lęgowych i schronień tych zwierząt. Do takich działań zalicza się montowanie kratak, zalepianie szczelin, dylatacja pęknięć na elewacjach budynków. Czynności te są zakazane wobec gatunków objętych ochroną ścisłą i zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. 2024 poz. 1478, z późn. zm.) zezwolenie na ich przeprowadzenie wydaje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska na obszarze działania, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, jeżeli nie spowoduje to zagrożenia dla dziko występujących populacji chronionych gatunków zwierząt.

Zgodnie z przepisami prawa prace remontowe polegające na remontowaniu elewacji, strychów w budynkach, które są zasiedlone przez ptaki należy wykonywać poza okresem odbywania lęgów. W przypadku, gdy prowadzone prace remontowe wymagają prowadzenia ich w okresie lęgowym należy skontaktować się ze specjalistą ornitologiem w celu ustalenia sposobu postępowania oraz działania minimalizującego negatywny wpływ prac na ptaki. Jeśli zniszczenie miejsc lęgowych ptaków podczas prowadzenia prac remontowych jest nieuniknione, należy uzyskać zezwolenie na działania polegające na niszczeniu siedlisk gatunków chronionych z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska zgodnie z art. 56 ust.2 pkt 2 w związku z art. 52 ust. 1 pkt 4 ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Dotyczy ono zniszczenia siedlisk i ostoi ptaków, przekładając stosowane uzasadnienie, nakładając odpowiednie działania minimalizujące, zapobiegające lub kompensujące negatywny wpływ planowanych prac na ptaki.

Zgodnie z art. 75 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. mówiący o prawie ochrony środowiska (Dz.U. 2024 poz. 54), inwestor realizujący inwestycje jest zobowiązany do uwzględnienia ochrony środowiska na obszarze prowadzonych prac. W sytuacji, gdy ochrona starych elementów przyrodniczych nie jest możliwa, należy podjąć działania mające na celu naprawę wyrządzonych szkód, w szczególności poprzez kompensację przyrodniczą.

Przepisy prawa polskiego odnośnie ochrony przyrody jasno określają kary związane z nieprzestrzeganiem jego i świadomym niszczeniem siedlisk zwierząt chronionych oraz zabijaniem ich:

Art. 35 ustawy o ochronie zwierząt mówi kto zabija zwierzęta bez uzasadnienia lub w sposób niehumanitarny, albo znęca się nad nimi, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku, a jeśli sprawca takiego czynu działa ze szczególnym okrucieństwem zagrożenie pozbawienia wolności wzrasta do 2 lat.

Art. 127 pkt 2 w ustawie o ochronie przyrody mówi kto umyślnie narusza zakazy obowiązujące w stosunku do zwierząt objętych ochroną gatunkową, podlega karze aresztu albo grzywny.

Art. 181 § 1 kodeksu karnego – jeśli ktoś powoduje zniszczenie w świecie zwierzęcym w znanych rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, a jeśli działa nieumyślnie karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 362, 364 ustawy o prawie ochrony środowiska – organ ochrony środowiska może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek: ograniczenia oddziaływania na środowisko i jego zagrożenia; przywracania środowiska do stanu właściwego. Jeśli działalność prowadzona przez podmiot korzystający ze środowiska albo osobę fizyczną powoduje pogorszenie stanu środowiska w znacznych rozmiarach lub zagraża życiu lub zdrowiu ludzi, wojewódzki inspektor ochrony środowiska wyda decyzję o wstrzymaniu tej działalności w zakresie, w jakim jest to niezbędne dla zapobieżenia pogarszaniu stanu środowiska.

Ptaki (w tym również ich siedliska, gniazda i lęgi) podlegają także ochronie na europejskim terytorium Państw Członkowskich, zgodnie z art. 1 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. U. WE L20/7 z dnia 26.01.2010 r.).

4. Opis budynków objętych termomodernizacją

W raporcie opisywane są dwa budynki – świetlica wiejska w Klęcinie i budynek byłego ośrodka zdrowia w Główczych położony przy ul. Lipowej. Świetlica wiejska to stary obiekt wybudowany z czerwonej cegły, z przybudówką (ryc. 1), w obiekcie tym planowane są prace polegające między innymi na dociepleniu budynku. Były ośrodek zdrowia to nowsze budownictwo, dość dobrze uszczelnione, ze szczelną podbitką, a zakres planowanych w obiekcie prac jest mniejszy i polega głównie na remoncie wewnątrz budynku oraz remoncie dachu po byłej kotłowni (ryc. 2).

Rycina 1. Budynek świetlicy wiejskiej w Klęcinie, gmina Główczyce

Rycina 2. Budynek byłego ośrodka zdrowia w Główczych, przy ul. Lipowej, gmina Główczyce

5. Metodyka badań

W ramach inwentaryzacji budynków pod kątem wykrycia istniejących i potencjalnych miejsc gniazdowania ptaków (istniejących szczelin, załomów, półek itp.) oraz siedlisk nietoperzy przeprowadzono wizję lokalną obu budynków opisanych w raporcie. Inwentaryzacja odbyła się dnia 27 lutego 2025 r. Podczas inwentaryzacji zostały przeprowadzone szczegółowe oględziny obu budynków. Przez lornetkę o powiększeniu 10x42 oraz termowizor obejrzano budynek wraz ze sprawdzeniem wszystkich potencjalnych miejsc do gniazdowania przez ptaki. Podczas przeglądu szczególną uwagę zwracano na zanieczyszczenia związane z bytowaniem ptaków, ewentualne ślady i pozostałości po gniazdach. Poszukiwano również śladów nietoperzy: odchodów, wlotów do kryjówek, miejsc zimowania.

6. Wyniki inwentaryzacji

Podczas szczegółowych oględzin budynku świetlicy wiejskiej w Klęcinie znaleziono dwa otwory w budynku, będące istniejącymi, wykorzystywanymi przez wróble siedliskami lęgowymi i prawdopodobnie również schronieniami zimowymi, ze śladami odchodów świadczącymi o użytkowaniu (ryc. 3-4), jedną szczelinę będącą potencjalnym miejscem lęgowym wróbla (ryc. 5) oraz jeden otwór z istniejącym gniazdem należącym do pliszki siwej i wykorzystywanym przez ten gatunek w poprzednich sezonach (ryc. 6). Podczas oględzin stwierdzono obecność wróbli w krzewach przy posesji.

Rycina 3. Otwór w elewacji budynku świetlicy w Kłęczynie z istniejącymi śladami odchodów – istniejące, siedlisko lęgowe wróbla

Rycina 4. Otwór wentylacyjny w budynku świetlicy w Kłęczynie ze śladami ptasich odchodów – istniejące siedlisko lęgowe wróbla

Rycina 5. Otwór w budynku świetlicy w Kłęczynie – potencjalne siedlisko lęgowe wróbla

Rycina 6. Otwór w przybudówce budynku w Klęcinie – istniejące gniazdo pliszki siwej, wykorzystywane przez ptaki w ubiegłych sezonach

W drugim budynku, dawnym ośrodku zdrowia w Głównych nie stwierdzono potencjalnych nisz lęgowych ptaków, to jest martwych osobników, obecności odchodów ptaków, ptasich piór, pozostałości po gniazdach ptasich, czy wytłuszczenia na murach po ogonach (ryc. 7). Stwierdzono jedynie brak jednej kratki wentylacyjnej, jednak otwór ten jest płytki i nie stwierdzono tu żadnych śladów wykorzystywania przez ptaki (ryc. 8).

Rycina 7. Budynek byłego ośrodka zdrowia w Głównych – szczelna elewacja, bez większych szczelin, ze szczelną podbitką

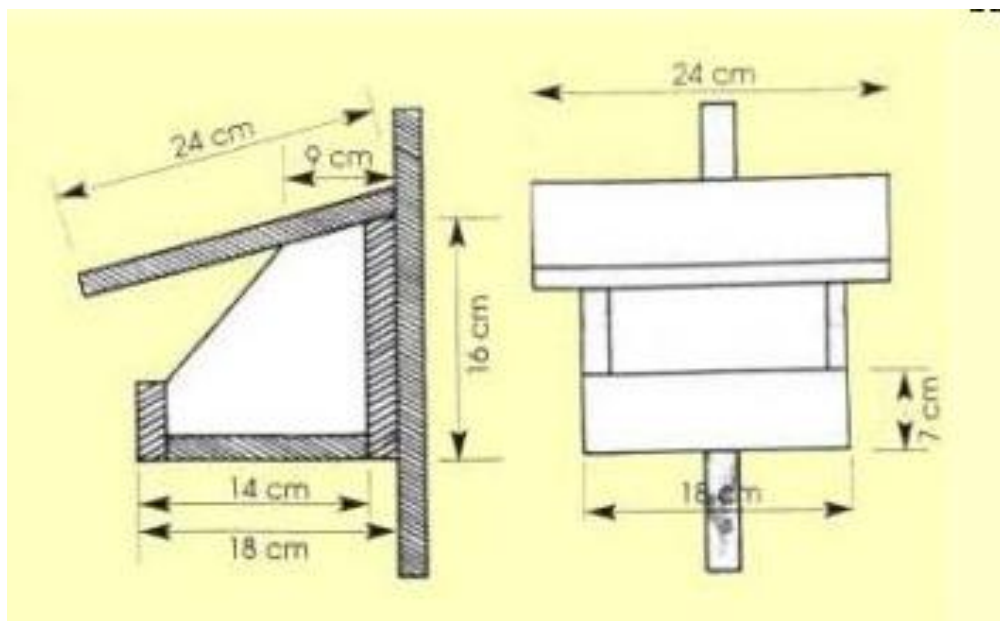
Rycina 8. Budynek byłego ośrodka zdrowia w Głównych – niezaślepiony otwór bez kratki wentylacyjnej
Śladów nietoperzy nie stwierdzono w żadnym z kontrolowanych budynków.

7. Zalecenia

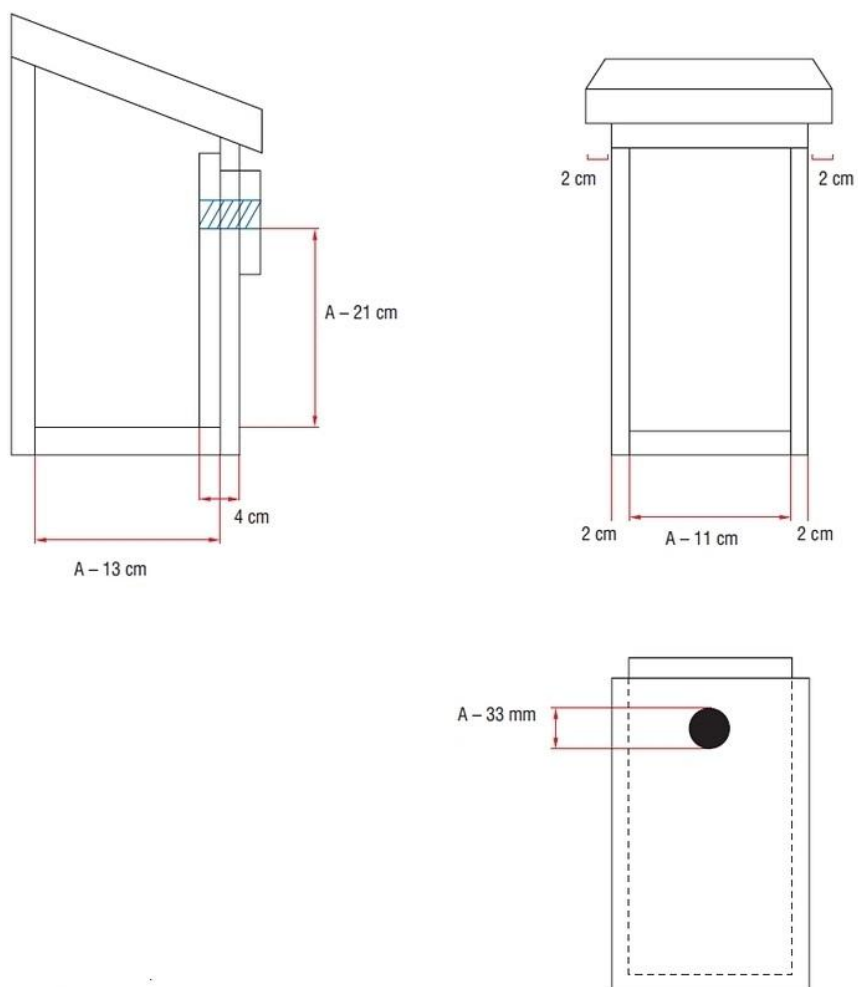
W przypadku budynku świetlicy wiejskiej w Kłęcinie, ze względu na stwierdzenie istniejących i potencjalnych miejsc lęgowych ptaków gatunków chronionych (wróbel i pliszka siwa), wszelkie **prace na zewnątrz budynku**, takie jak docieplenie, montaż instalacji fotowoltaicznej, czy instalacja wentylacji, mogą być prowadzone **poza okresem lęgowym** obu wykazanych w obiekcie gatunków lub pod nadzorem ornitologa (który dopuści do prowadzenia prac), to jest **od 1 września do 1 marca**, po uzyskaniu decyzji derogacyjnej od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku zezwalającej na niszczenie gniazd i siedlisk ptaków. Prace wewnątrz budynku mogą być prowadzone całorocznie.

W budynku byłego ośrodka zdrowia w Główniczach prace na zewnątrz budynku, takie jak wymiana oświetlenia oraz remont dachu nad pomieszczeniem byłej kotłowni mogą być prowadzone przez cały rok. Ze względu na brak dogodnych niszy lęgowych, obecność ptaków lęgowych na tym budynku jest mało prawdopodobna, jednak w przypadku stwierdzenia gniazda z jajami lub pisklętami osoba nadzorująca prace budowlane powinna skontaktować się z ornitologiem. Prace wewnątrz budynku mogą być prowadzone całorocznie. Zaleca się jak najszybsze (do 15 marca) zamontowanie brakującej kratki wentylacyjnej (ryc. 8).

Okres, w którym prowadzono inwentaryzację (po okresie lęgowym ptaków), mógł uniemożliwić wykrycie wszystkich miejsc potencjalnie dogodnych do zasiedlenia przez ptaki.

Rycina 9. Zalecany model budki lęgowej dla półdziuplaków (pliszka siwa)

Rycina 10. Zalecany model budki lęgowej dla wróbla (Typ A, z kominkiem wlotowym)

9. Bibliografia

Bocheński M., Ciebiera O., Dolata P.T., Jerzak L., Zbyryt A. 2013. Ochrona ptaków w mieście. Drukarnia Dimograf, Gorzów Wielkopolski.

Chodkiewicz T., Kuczyński L., Sikora A., Chylarecki P., Neubauer G., Ławicki Ł., Stawarczyk T. 2015. Ocena liczebności populacji ptaków lęgowych w Polsce w latach 2008–2012. *Ornis Polonica* 56, 2015: 149–189.

Chylarecki P., Chodkiewicz T., Neubauer G., Sikora A., Meissner W., Woźniak B., Wylegała P., Ławicki Ł., Marchowski D., Betleja J., Bzoma S., Cenian Z., Górski A., Korniluk M., Moczarska J., Ochocińska D., Rubacha S., Wieloch M., Zielińska M., Zieliński P., Kuczyński L. 2018. Trendy liczebności ptaków w Polsce. GIOŚ, Warszawa.

Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikich ptaków (z późn. zm.).

Dyrektywa Rady 92/43/EEC z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, zmieniona Dyrektywą 97/62/EEC.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z 30 listopada 2009 w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 poz. 2183, z późn. zm.).

Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „proNatura”. Wrocław.

Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. 2024 poz. 1478, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2024 poz. 54).

Wylegała P., Dzięciołowski R., Jaros R., Kepel A. 2008. Standardy montowania ukryć dla ptaków i nietoperzy jako element prac dociepleniowych. PTOP „Salamandra”, Poznań.

Zawadzka D. 2017. Fauna Polski. Ptaki. MULTICO Oficyna Wydawnicza, Warszawa.

Zyskowski D., Zielińska D. 2014. Przewodnik do inwentaryzacji oraz ochrony ptaków i nietoperzy związanych z budynkami, Wydawnictwo Kadruk, Szczecin.